

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ

TARİH
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ATATÜRK'ÜN HAYATI
Türkiye
Kültür Portalı

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY

2009
ANKARA

6.6. Atatürk'ün Hayatı

Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır. Kendisine Mustafa adı verildi. İlk öğrenimine annesinin arzusu üzerine Hafız Mehmet Efendi'nin mahalle mektebinde başladı. Kısa bir süre sonra devrinin şartlarına göre modern eğitim veren Şemsi Efendi Okulu'na geçerek ilkokulu burada bitirdi. 1893 yılında Selanik Askerî Rüştiyesi'ne girdi. Matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi'den "Kemal" adını aldı. Böylece adı "Mustafa Kemal" oldu. Selanik Askerî Rüştiyesi'ni bitirdikten sonra 1896 yılında Manastır Askerî İdadisi'ne başladı. Bu okulda ileride büyük bir hatip olarak tanınacak Ömer Naci ile arkadaşlık etti. Edebiyata olan ilgisi, onda gelecekteki hitabet ve yazılı anlatım ustalığının temelini oluşturdu. Manastır Askerî İdadisi'ndeki tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Bey Mustafa Kemal'in tarihe, özellikle Türk tarihine ilgi duymasında başlıca etken oldu. Manastır Askerî İdadisi'ni bitirdikten sonra 1899 yılında İstanbul'da Harp Okulu'nun piyade sınıfına yazıldı. Bu okuldaki öğrenciliği sırasında arkadaşlarıyla birlikte hürriyet fikirlerini yaymak amacıyla gizli olarak el basması bir gazete çıkardı. 1902 yılında Harp Okulu'ndan teğmen rütbesiyle mezun olarak Harp Akademisi'ne girdi. 1903 yılında ikinci sınıfa geçerek üsteğmenliğe yükseldi. 1905 yılında kurmay yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisi'nden mezun oldu.

Mustafa Kemal, Harp Okulu ve Harp Akademisi'ndeki öğrenciliği sırasında ülke ve millet sorunlarıyla yakından ilgilenmiş, aydın ve ileri fikirli bir subay olarak tanınmıştı. Bu nedenle Harp Akademisi'nden mezuniyetini takiben yönetim karşıtı fikirlerinden dolayı kısa bir süre göz altında tutuldu. 1905 yılında Şam'daki V. Ordu emrine atandı. Aynı yıl bazı arkadaşlarıyla birlikte gizli olarak Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. Bu cemiyetin Beyrut, Yafa ve Kudüs'te şubeleri açıldı. 1906 yılında gizlice Selanik'e giderek aynı cemiyetin bir şubesini açtıktan sonra geri döndü. Selanik'teki şube aynı yıl Osmanlı Hürriyet Cemiyeti'ne katıldı. Selanik'te gizli olarak faaliyet gösteren bu cemiyet 1907 yılında Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birleşti.

Mustafa Kemal aynı yıl Kolağası rütbesini aldı. Daha sonra merkezi Manastır'da bulunan III. Ordu karargâhına atandı. Karagahın Selanik'teki kurmay şubesinde çalışmaya başladı. Kendisine Selanik'teki görevine ek olarak Üsküp-Selanik arasında Doğu Demiryolu Müfettişliği görevi verildi. Meşrutiyetin ilanını takiben İttihat ve Terakki Cemiyeti Merkez Komitesi'nce Meşrutiyet'in ilanını takiben baş gösteren tepkileri önlemek için Trablusgarp'a gönderildi. Buradaki huzursuzluğu giderdikten ve devlet otoritesinin kurulmasını sağladıktan sonra Ocak 1909'da Selanik'e döndü. III. Ordu Selanik II. Redif Tümeni kurmay başkanlığına getirildi. 15/16 Nisan 1909'da İstanbul'daki 13 Nisan 1909 ayaklanmasını (31 Mart Olayı) bastırmak üzere Hüseyin Hüsnü Paşa komutasındaki Hareket Ordusu'nun kurmay başkanı olarak Selanik'ten İstanbul'a hareket etti. Daha sonra bu ordunun komutanlığını Mahmut Şevket Paşa, kurmay başkanlığını Binbaşı Enver Bey üstlenecektir. Hareket ordusunun İstanbul halkına yayınladığı ilk bildiriye bizzat kaleme aldı. 1909 yılı içinde Selanik'te toplanan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ikinci büyük kongresine Trablusgarp delegesi olarak katıldı. Bu kongrede ordunun siyasetten çekilmesini, cemiyetin halkın içindeki teşkilatını

genişleterek millete dayanan bir siyasi parti hâline getirilmesini savundu. Görüşlerinin cemiyetin önde gelenlerince paylaşılmaması nedeniyle, kendini cemiyetten uzak tutarak askerî görevine verdi. Mustafa Kemal II. Redif Tümeni kurmay başkanlığından yeniden III. Ordu karargâhına atandı. 1910 yılında Mahmut Şevket Paşa'nın yanında Arnavutluk'ta baş gösteren ayaklanmanın bastırılması harekâtına katıldı. 1911 yılında Trablusgarp Savaşı'na gönüllü olarak katıldı. Rütbesi binbaşılığa yükseltildi. Tobruk bölgesinde komutasındaki yerli kuvvetlerle yaptığı bir baskın taarruzunda İtalyanlar'a ağır kayıplar verdirdi. 1912 yılı içinde Derne'de İtalyanlar'a karşı başarıyla mücadeleye devam etti. Buradan Balkan Savaşı'na katılmak amacıyla İstanbul'a döndü. Kendisi Gelibolu'da görevlendirildi. 21 Temmuz 1913'te kurmay başkanlığını yaptığı Bolayır Kolordusu Edirne'yi Bulgarlar'dan geri aldı. Aynı Yıl Sofya Askerî Ataşeliği'ne atandı.

Mustafa Kemal Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine kendisine aktif görev verilmesini istedi. Bunun üzerine 1915 yılı başında Esat Paşa (Bülkat) komutasındaki III. Kolordu'ya bağlı olarak Tekirdağ'da kurulacak 19. Tümen Komutanlığı'na atandı. Çanakkale cephesinde 19. Tümen komutanı, daha sonra Anafartalar Grubu komutanı olarak büyük başarı kazandı. Savaş sırasında rütbesi albaylığa yükseltildi. Çanakkale savaşlarının sonlarına doğru Çanakkale'den Edirne'ye nakledilen XVI. Kolordu komutanlığına atandı.

Kaynak (Source):

Ağaoğlu, Samet; Demokrat Parti'nin Doğuş Ve Yükseliş Sebepleri, Bir Soru, İstanbul 1972, s. 238.

Akın, Rıdvan; TBMM Devleti (1920-1923), Birinci Meclis Döneminde Devlet Erkları Ve İdare, İstanbul 2001, s. 448.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Akşin, Sina; İstanbul Hükümetleri Ve Millî Mücadele, C. I, Mutlakiyete Dönüş (1918-1919), İstanbul 1998, s. 634.

Alpkaya, Faruk; Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşu (1923-1924), İstanbul 1998, s. 432.

Apak, Rahmi; İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu, Ankara 1990, s. 230.

Aşkun, Vehbi Cem; Sivas Kongresi, İstanbul 1963, s. 192.

Aydın, Sıtkı; Güneybatı Anadolu'da Kuvâ-yı Millîye Hareketi, Ankara 1990, s. 434.

Baykal, Bekir Sıtkı; Erzurum Kongresi İle İlgili Belgeler, Ankara 1969, s. VI + 64.

Baykal, Bekir Sıtkı; Heyet-i Temsiliye Kararları, Ankara 1989, s. 84.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Atatürk Anadolu'da (1919-1921), 1, İstanbul 1981, s. 216.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, I. Cilt, Ankara 1992, s. XX + 66.

Bıyıklıoğlu, Tevfik; Trakya'da Millî Mücadele, II. Cilt, Vesikalar, Resimler, Plân Ve Haritalar, Ankara 1992, s. XVIII+ 106 + 48 Fotoğraf + 488 Vesika + 8 Harita Ve Kroki.

Büyük Taarruz 70.nci Yıl Armağanı, Ankara 1992, s. VI + 386.

Çalık, Ramazanlık; Alman Basınında Millî Mücadele Ve Mustafa Kemal Paşa (1919-1923), Ankara 2004, s. 343.

Dayı, Esin; Nazilli Kongreleri (1919), Erzurum 1998, s. 232.

Denizli, Ali; Kore Harbi'nde Türk Tugayları, Ankara 1994, s. 232.

Duru, Orhan; Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları, İstanbul 2001, s. 260.

Eroğlu, Hamza; Atatürk Ve Cumhuriyet, Ankara 1998, s. VIII + 166.

Erol, Mine; Türkiye'de Amerika Mandası Meselesi (1919-1920), Giresun 1972, s. 164.

Esengin, Kenan; Millî Mücadele'de İç Ayaklanmalar, İstanbul 1975, s. 252.

- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresi'ne Birinci Kitap, Ankara 1959, s. VIII + 195.
- Gökbilgin, M. Tayyib; Millî Mücadele Başlarken, Sivas Kongresi'nden Büyük Millet Meclisi'nin Açılmasına (4 Eylül 1919-23 Nisan 1920), İkinci Kitap, Ankara 1965, s. XI + 440.
- Görgülü, İsmet; On Yıllık Harbin Kadrosu, 1912-1922, Balkan-Birinci Dünya Ve İstiklâl Harbi, Ankara 1993, s. 360 + 30 Kroki.
- Güner, Zekâî; Millî Mücadele Başlarken (Basın, Siyasî Partiler, Cemiyetler), Ankara 1999, s. XII + 255.
- İğdemir, Uluğ; Heyet-i Temsiliye Tutanakları, Ankara 1989, s. 182.
- İlgürel, Mücteba; Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri, İstanbul 1999, s. 354.
- İncedayı, Cevdet Kerim; İstiklâl Harbi (Garp Cephesi), Haz. Muhammet Safi, İstanbul 2007, s. 282 + 32 Kroki Harita.
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. I (3 Eylül-20 Kasım 1922), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1982, s. (1-320).
- İngiliz Belgelerinde Lozan Barış Konferansı (1922-1923), C. II (20 Kasım 1922-22 Nisan 1923), Haz. Mim Kemâl Öke, İstanbul 1984, s. (321-688).
- Jaeschke, Gotthard; Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz Belgeleri, Çev. Cemal Köprülü, Ankara 1971, s. 316.
- Jaeschke, Gotthard; Türkiye Kronolojisi (1938-1945), Çev. Gülayşe Koçak, Ankara 1990, s. 150.
- Karabekir, Kâzım; İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1960, s. 1172 + 44 Belge.
- Karaca, Taha Niyazi; Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri, Ankara 2004, s. XXVI + 366 + 8 Ek.
- Karakuş, Erdoğan; İngiliz Belgelerinde İkinci Dünya Savaşı Öncesi Türk-İngiliz İlişkileri (1938-1939), Ankara 1983, s. VIII + 216.
- Kasalak, Kadir; Millî Mücadele'de Manda Ve Himaye Meselesi, Ankara 1993, s. 200.
- Kerman, Zeynep; Belçika Temsilciliği Vesikalarına Göre Millî Mücadele, İstanbul 1982, s. 54 + 102 Belge.
- Kılıç, Mehmet; Amasya Gelengesi Ve Protokolü, Ankara 2004, s. X + 150.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin; Bütünüyle Erzurum Kongresi, Ankara 1993, s. 232.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Koçak, Cemil; Türkiye'de Millî Şef Dönemi (1938-1945), Dönemin İç Ve Dış Politikası Üzerine Bir Araştırma, C. 1, İstanbul 1996, s. 726.
- Komintern Belgelerinde Türkiye Kurtuluş Savaşı, Der. Emre Adıgüzel, Çev. Fatma Mercan, Ankara 1985, s. 174.
- Konukçu, Enver; Alaşehir Kongresi (16-25 Ağustos 1919), Ankara 2000, s. XII + 302.
- Lewis, Bernard; The Emergence of Modern Turkey, London 1968, p. 524 + VI.
- Mazıcı, Nurşen; Celâl Bayar, Başbakanlık Dönemi (1937-1939), İstanbul 1996, s. 272.
- Mango, Andrew; Turkey, London 1968, p. 192.
- Melek, Abdurrahman; Hatay Nasıl Kurtuldu, Ankara 1991, s. VIII + 88 + 8 Ek.
- Metinsoy, Murat; İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Savaş Ve Gündelik Yaşam, İstanbul 2007, s. 472.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 1, Yunan'ın Ankara'ya Yaklaştığı Günler, İstanbul 2007, s. 302.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Sakarya, 2, Ankara Önlerindeki Uzun Savaşma, İstanbul 2007, s. 398.
- Müderrişoğlu, Alptekin; Kurtuluş Savaşı'nın Malî Kaynakları, Ankara 1974, s. 574.
- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. I, Ankara 1971, s. 270.

- Özalp, Kâzım; Millî Mücadele (1919-1922), C. II, Belgeler, Ankara 1989, s. 212.
- Öztürk, İbrahim Sadi; Sevr Antlaşması, Tam Metin, 433 Madde, Mondros Ve Lozan Ekleriyle, Ankara 2007, s. 374.
- Parker, M.P.-Charles Smith; Modern Turkey, London 1940, p. XII + 259.
- Sarıнай, Yusuf; Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi Ve NATO'ya Girişi, Ankara 1988, s. VIII + 120.
80. Yıl, Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı Ve Kurtuluş Savaşı'nın Başlatılmasına Dair Belgeler (1919-1999), Ankara 1999, s. 408.
- Sofuoğlu, Adnan; Kuvâ-yı Millîye Döneminde Kuzeybatı Anadolu, 1919-1921, Ankara 1994, s. 468 + 16 Ek.
- Sonyel, Salâhi R.; Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri, Ankara 1995, s. XVIII + 374.
- Sonyel, Salâhi R.; Gizli Belgelerle Lozan Konferansı'nın Perde Arkası, Ankara 2006, s. XIV + 256.
- Su, Kâmil; Sevr Antlaşması Ve Aydın (İzmir) Vilâyeti, Ankara 1981, s. 68.
- Şamşutdinov, A. M.; Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi, 1918-1923, Çev. Ataol Behramoğlu, İstanbul 1999, s. 368.
- Şapolyo, E. Behnan; Kemal Atatürk Ve Millî Mücadele Tarihi, İstanbul 1958, s. 624.
- Şapolyo, E. Behnan; Kuvayı Millîye Tarihi, Gerilla, Ankara 1957, s. 224.
- Tevetoğlu, Fethi; Millî Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar, Ankara 1988, s. 284.
- Tevetoğlu, Fethi; Atatürk'le Samsun'a Çıkanlar, Ankara 1971, s. 300.
- Turan, Mustafa; Millî Mücadele'de İşgallerin Kabulü, Reddi Ve Siyasî Çözüm Arayışları (30 Ekim 1918-20 Ekim 1921), Afyon 1998, s. 212.
- Türk İstiklâl Harbi I, Mondros Mütarekesi Ve Tatbikatı, Ankara 1962, s. 234.
- Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara 2004, s. X + 698.
- Türkmen, Zekeriya; Mütareke Döneminde Ordunun Durumu Ve Yeniden Yapılanması (1918-1920), Ankara 2001, s. 386.
- Ural, Selçuk; Mondros Mütarekesi Ve Doğu Vilayetleri, İstanbul 2008, s. 425.
- Yeşil, Ahmet; Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş, Ankara 1988, s. 188.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)		
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.		
Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Hale KÜNÜÇEN